

Kohtuasi C-59/19

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

29. jaanuar 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

11. detsember 2018

Kassatsioonkaebuse esitaja:

Wikingerhof GmbH & Co. KG

Vastustaja kassatsioonimenetluses:

Booking.com BV

BUNDESGERICHTSHOF

KOHTUMÄÄRUS

[...]

11. detsember 2018

kohtuasjas

Wikingerhof GmbH & Co. KG, [...] Kropp,

hageja ja kassatsioonkaebuse esitaja,

[...]

versus

Booking.com BV, [...] Amsterdam (Madalmaad),

kostja ja vastustaja kassatsioonimenetluses

[...] [lk 2]

Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) konkurentsiasjade kolleegium (edaspidi ka „eelotsusetaotluse esitanud kohus“) tegi 11. detsembril 2018 [...]

järgmise kohtumääruse:

I. Menetlus peatatakse.

II. Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) esitatakse ELTL artikli 267 alusel liidu õiguse tõlgendamise kohta järgmine eelotsuse küsimus:

Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1) (edaspidi „määrus nr 1215/2012“) artikli 7 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et teatud tegevuse lõpetamise nõudega hagi saab esitada selle paiga kohtusse, kus lepinguvälise kahju tekitanud juhtum on toimunud, kui tegevus, mille lõpetamist nõutakse, võib põhineda lepingutingimustel, ent hageja väitel tulenevad need tingimused turgu valitseva seisundi kuritarvitavast ärakasutamisest kostja poolt? [lk 3]

Põhjendused

- 1 A. Hageja peab Schleswig-Holsteini liidumaal hotelli. Kostja, kelle asukoht on Madalmaades, käitab hotellide broneerimise portaali (edaspidi „broneerimisportaal“).
- 2 Hageja allkirjastas 2009. aasta märtsis kostja esitatud lepinguvormi, milles on muu hulgas märgitud:
„Tüüptingimused
Hotell kinnitab, et ta on saanud Booking.com-ilt tüüptingimuste versiooni 0208 [...]. Tüüptingimused on üles laaditud Booking.com veebisaidile [...]. Hotell kinnitab, et ta on tüüptingimused läbi lugenud, neist aru saanud ja nendega nõustunud. Tüüptingimused on käesoleva lepingu põhimõttelise tähtsusega osa [...]“
- 3 Tüüptingimused näevad muu hulgas ette, et kostja annab hotelli käsutusse internetisüsteemi, mis kannab nimetust „Extranet“ ja mille kaudu on võimalik ajakohastada hotelli kohta käivat teavet ja saada teavet broneeringute kohta. Peale selle sisaldavad tüüptingimused sätet, mille kohaselt kuuluvad kõik lepingust tulenevad vaidlused, välja arvatud makse- ja arveldamisküsimustega seotud vaidlused, lahendamisele Amsterdamis kohtus.

- 4 Sellele järgnenud ajal tegi kostja oma tüüptingimustes, millega on võimalik tutvuda Extranetis, korduvalt muudatusi. Muudetud tüüptingimustele, millest andis kostja oma lepingupartneritele teada 25. juuni 2015. aasta e-kirjaga, esitas hageja kirjalikud vastuväited.
- 5 Hageja leiab, et väiksemad hotelliettevõtjad nagu tema on sunnitud sõlmima kostjaga lepingu, kuna kostjal on hotelliteenuste vahendamise portaalide turul [lk 4] valitsev seisund. Hageja on seisukohal, et kostja teatud tegevust hotellibroneeringute vahendamisel tuleb pidada kõlvatuks konkurentsiks, mistõttu on see vastuolus konkurentsioigusnormidega.
- 6 Hageja palub konkreetselt nimetatud seaduslike sunnivahendite hoiatusel kohustada kostjat lõpetama järgmised tegevused:
 - nimetama broneerimisportaalis hinda, mida hageja on oma hotelli kohta näidanud, ilma hageja eelneva nõusolekuta soodushinnaks või alandatud hinnaks,
 - varjama hageja eest täielikult või osaliselt kontaktandmeid, mille on talle broneerimisportaal kaudu teatavaks teinud hageja lepingupartnerid, ja nõudma hagejalt, et viimane võtaks vahendatud lepingupartneritega ühendust ainult kostja portaalis sisalduva kontaktfunktsiooni kaudu,
 - nõudma hotelli paigutamise eest teatavale kohale hotellide loendis 15% ületavat vahendustasu.
- 7 Hageja väidab, et kuivõrd selline tegevus tuleneb kostja tüüptingimustest, siis nõustus ta kõnealuste tüüptingimustega üksnes seetõttu, et kostja omab turgu valitsevat seisundit.
- 8 Kostja väitis muu hulgas, et territoriaalset ja rahvusvahelist kohtualluvust reguleerivate õigusnormide kohaselt ei allu asi Landgericht Kiel'ile (Kieli esimese astme kohus, edaspidi „LG Kiel“), kelle poole pöördui. LG Kiel (Kieli esimese astme kohus) pidas hagi vastuvõetamatuks põhjendusega, et territoriaalset ja rahvusvahelist kohtualluvust reguleerivate õigusnormide kohaselt ei allu asi talle. Hageja apellatsioonkaebus jäeti rahuldamata. Selle peale esitas hageja eelotsusetaotluse esitanud kohtult menetlusloa saanud kassatsioonkaebuse. [lk 5]
- 9 B. Kassatsioonkaebuse rahuldamine sõltub Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1) (edaspidi „määrus nr 1215/2012“) artikli 7 punkti 2 tõlgendamisest. Seetõttu tuleb enne kassatsioonkaebuse asjas otsuse tegemist menetlus peatada ja esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b ja kolmanda lõigu alusel eelotsusetaotlus.
- 10 I. Apellatsioonikohus põhjendas oma otsust sisuliselt järgmisega:

- 11 Territoriaalset ja rahvusvahelist kohtualluvust reguleerivate õigusnormide kohaselt ei allu hagi menetlemine kohtule, kelle poole pöördui. Tegemist ei ole kohustuse täitmise paiga kohtuga (määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkt 1) ega lepinguvälise kahju tekkimise paiga kohtuga (määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkt 2). Kohtualluvuse kehtiva kokkuleppe sõlmimise küsimus ei oma seega tähtsust.
- 12 Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 tõlgendada kitsendavalt. Viidatud säte puudutab ainult hagisid, millega soovitakse panna vastutus kahju tekkimise eest kostjale ja mis ei ole seotud lepingutega. Tõsi on see, et selleks ei piisa lepingulise suhte olemasolust poolte vahel. Seotus lepinguga on aga olemas, kui on alust asuda seisukohale, et süüks pandava tegevusega on rikutud lepingulisi kohustusi, nagu neid saab sellistena määratleda lepingu eseme alusel. Sellega on põhimõtteliselt tegemist siis, kui lepingu tõlgendamine on möödapääsmatu, et teha selgeks, kas süüks pandav tegevus on seaduslik või ebaseaduslik. Seega ei ole hagiga esitatud nõuete puhul tegemist lepinguväliste [lk 6] nõuetega määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 tähenduses. Hagiga palutakse muuta lepingu sisu ja kostja tegevust. Pooltevaheline vaidlus tuleneb lepingus reguleeritud suhetest. Vaidluse ese ei ole seega mitte üksnes kostja mis tahes lepinguvälise konkurentsi rikkuv tegevus. Kostja õigused ja kohustused määratakse kindlaks lepingu alusel. Hageja esitatud tegevuse lõpetamise nõudega tõstatatud küsimused ei saaks tekkida, kui pooled ei oleks eelnevalt lepingut sõlminud. Samale järeldusele jõutakse ka hinnangu andmisel konkurentsiõiguse alusel. Kuigi vaidluse esemeks ei ole lepinguga seotud nõuded, on esemeks siiski leping, kuna küsimus on selles, kas see on tervikuna või osaliselt kehtiv.
- 13 II. Kassatsioonkaebus tuleb rahuldada, kui territoriaalset ja rahvusvahelist kohtualluvust reguleerivate õigusnormide kohaselt allub asi LG Kielile (Kieli esimese astme kohus), kelle poole pöördui. Selles osas on määrav, kas apellatsioonikohus eitab selle kohtu pädevust määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktile 2 tuginedes põhjendatult.
- 14 1. Küsimuse, kas asi ei allu sellele kohtule, kelle poole pöördui, juba seetõttu, et pooled on sõlminud kehtiva kokkuleppe kohtualluvuse kohta, jättis apellatsioonikohus lahtiseks. Sellele tuleb siiski vastatava eitavalt.
- 15 Kohtualluvuse klausel sisaldus kostja kasutatud tüüptingimustes. LG Kiel (Kieli esimese astme kohus) märkis selle kohta, et määruse nr 1215/2012 artikli 25 lõike 1 kolmanda lause punkti a ja lõike 2 nõuded ei ole täidetud, kuna tüüptingimuste elektroonilist edastamist, mille puhul on võimalik kokkulepet alaliselt säilitada, ei ole toimunud. Seda järeldust ei ole vaja kassatsiooni korras kontrollida. [lk 7]
- 16 LG Kiel (Kieli esimese astme kohus) seisukohaga, et kohtualluvuse kokkulepe on vastavalt määruse nr 1215/2012 artikli 25 lõike 1 kolmanda lause punktile b sõlmitud vormis, mis vastab poolte vahel väljakujunenud tavale, ei saa

eelotsusetaotluse esitanud kohus nõustuda. Selles osas ei esine liidu õiguse alusel selgitamist vajavaid küsimusi. Tava viidatud sätte tähenduses võib kõigest asendada vastasel korral nõutavat kirjalikku vormi, mitte aga lepingupoolte nõusolekut [...]. LG Kiel (Kieli esimese astme kohus) tuvastas sellega seoses üksnes seda, et pärast lepingu sõlmimist muudeti tüüptingimusi korduvalt. Seevastu jäi tuvastamata muudatuste ülespanek Extranetti ja hageja reaktsioon sellele, eelkõige hageja nõustumine teabe edastamise selle vormiga. Apellatsioonikohus sedastas selle kohta, et poolte vahel on vaidlus selle üle, kas hageja sai tüüptingimuste igakordsest muutmisest teada.

- 17 2. Kassatsioonkaebusega ei vaidlustata apellatsioonikohtu arvamust, et asja allumine sellele kohtule, kelle poole pöörduti, ei tulene määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunktist a. Ka seda järeldust ei ole vaja kassatsiooni korras kontrollida.
- 18 3. Kassatsioonkaebusega leitakse, et apellatsioonikohus asus põhjendamatult seisukohale, et määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 kohane lepinguvälisel kahjul põhinev kohtualluvus puudub. Lepinguga seotud nõue esitatakse vaid siis, kui hagi nõue rajaneb vähemalt ühel vabatahtlikult võetud kohustusel. Seda põhikohtuasjas ei esine. Sellest tuleneb resolutsioonis sõnastatud eelotsuse küsimus, mis vajab selgitamist liidu õiguse alusel. [lk 8]
- 19 a) Määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 kohase kohtualluvuse puhul ei ole Euroopa Kohtu praktika kohaselt määrav mitte üksnes see, kas asjaomane hagi on liikmesriigi õiguse kohaselt seotud lepinguvälise kahjuga. Ka sellise hagi puhul ei ole kohaldatav määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 kohane kohtualluvus, kui hagi on seotud lepinguga määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti a tähenduses. Lepingu mõiste seondub omakorda teiste isikute ees vabatahtlikult võetud kohustustega (Euroopa Kohtu 17. septembri 2002. aasta otsus Tacconi, C-334/00, EU:C:2002:499, punkt 23; 20. jaanuari 2005. aasta otsus Engler, C-27/02, EU:C:2005:33, punkt 50 jj).
- 20 Mõisteid „lepinguga seotud asjad“ määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunktis a ja „lepinguvälise kahju“ määruse nr 1215/2012 artikli 7 punktis 2 tuleb tõlgendada autonoomselt, võttes peamiselt arvesse selle määruse süsteemi ja eesmärgi, et tagada selle ühetaoline kohaldamine kõikides liikmesriikides (Euroopa Kohtu 27. septembri 1988. aasta otsus Kalfelis, 189/87, EU:C:1988:459, punkt 15 jj; 18. juuli 2013. aasta otsus ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, punkt 27). Seega tuleb tsiviilõiguse alusel esitatud kahju hüvitamise hagi puhul uurida, kas nõuded on liikmesriigi õiguse vastavast klassifikatsioonist olenemata lepingulised (Euroopa Kohtu 13. märtsi 2014. aasta otsus Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, punkt 21; 10. septembri 2015. aasta otsus Holtermann Ferho Exploitation, C-47/14, EU:C:2015:574, punkt 70 jj; 14. juuli 2016. aasta otsus Granarolo, C-196/15, EU:C:2016:559, punkt 20 jj). Sama kehtib ennetavate tegevusest hoidumise nõuete kohta (Euroopa Kohtu 1. oktoobri 2002. aasta otsus Henkel, EU:C:2002:555, C-167/00; 5. veebruari 2004. aasta otsus Danmarks

Rederiforening vs. LO Landsorganisationen i Sverige, C-18/02, EU:C:2004:74, punkt 27). [lk 9]

- 21 Seda, et asjaomane hagi puudutab lepinguga seotud asja, ei saa küll eeldada juba ainuüksi selle põhjal, et üks lepingupool esitab teise lepingupoole vastu tsiviilõigusliku vastutuse tuvastamise hagi. Isegi kui selline nõue on liikmesriigi õiguse alusel lepinguvälise kahjust tulenev nõue, puudutab see ikkagi lepinguga seotud asju määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti a tähenduses, kui süüks pandavat tegevust saab käsitada lepinguliste kohustuste rikkumisena, nagu neid võib lepingu eset arvestades selliste kohustusena määratleda. Sellega on põhimõtteliselt tegemist juhul, kui lepingu tõlgendamine näib möödapääsmatu, et teha kindlaks, kas tegevus, mida hageja kostjale süüks paneb, on seaduslik või ebaseaduslik (Euroopa Kohtu 13. märtsi 2014. aasta otsus Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, punkt 23 jj).
- 22 b) Põhikohtuasjas vaidlevad pooled selle üle, kas kostjal on hageja suhtes turgu valitsev seisund ja kas kostja kasutab seda seisundit konkurentsioigusnorme rikkudes kuritarvitavalt ära. Hageja väidab seega, et osas, milles kostja nimetab hageja hindu soodushindadeks või alandatud hindadeks, puudub kostjal selleks kehtiv lepinguline alus. Kaks ülejäänud tegevust, mille lõpetamine on hagi nõue, põhinevad küll tüüptingimustel, kuid hageja nõustus lepingut kõnealustel tüüptingimustel sõlmima üksnes seetõttu, et kostja turgu valitsevat seisundit arvestades ei olnud tal teistsugust valikut.
- 23 c) Esmalt ei ole kahtlust selles, et esitatakse lepinguvälise kahju nõue määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 tähenduses, kui hagi esemeks on kahju hüvitamise või tegevuse lõpetamise nõuded, mis tuginevad sellele, et süüks pandav tegevus on liigitatav turgu valitseva seisundi kuritarvitavaks ärakasutamiseks [lk 10] ELTL artikli 102 või liikmesriigi konkurentsioiguse asjaomase sätte tähenduses (Euroopa Kohtu 5. juuli 2018. aasta otsus Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, punkt 51 jj). Selline kuritarvitav tegevus võib seisneda eelkõige selles, et turgu valitseva seisundiga ettevõtja seab lepingu sõlmimise tingimuseks tuginemise sobimatutele tüüptingimustele (ELTL artikli 102 teise lõigu punkt a [...]).
- 24 Erinevalt apellatsioonikohtust kaldub eelotsusetaotluse esitanud kohus asuma seisukohale, et teistsugune hinnang ei ole asjakohane ka siis, kui hagejal on hagi esitamise ajal ettevõtjaga, kes hageja väitel omab turgu valitsevat seisundit, juba lepingulised suhted, mistõttu on võimalik, et süüks pandav tegevus põhineb lepingutingimustel, kuid hageja peab neid tingimusi asjakohatuteks ja väidab, et ta ei nõustunud nendega vabatahtlikult, vaid kostja turgu valitseva seisundi tõttu. Nimelt ei ole pooltevahelise õigusvaidluse keskmes ka sellisel juhul mitte lepingu tõlgendamine, vaid küsimus, kas teatud lepingutingimuste kasutamise nõuet või väidetavalt turgu valitseva seisundiga ettevõtja tuginemist nendele tingimustele tuleb pidada kuritarvitamiseks ja seega konkurentsioiguse sätetega vastuolus olevaks. [lk 11]

[...]

TÖÖDOKUMENT